

Småföretags- barometern

Östergötlands län

Juni 2021

Ett samarbete mellan:

företagarna

Sparbankernas
Riksförbund

Swedbank

INNEHÅLL

Om Småföretagsbarometern	3
Nettotal och konjunkturindikatorn	3
Sammanfattning av konjunkturläget i Östergötlands län.....	4
Konjunkturutvecklingen i Sverige och näringslivet i Östergötlands län.....	5
Näringslivet i Östergötlands län	6
Småföretagsbarometern – Östergötlands län	7
Konjunkturindikatorn	7
Sysselsättning.....	9
Omsättning	12
Lönsamhetsutvecklingen.....	13
Expansionsutsikter och hinder för expansion.....	15
Slutsatser	17

OM SMÅFÖRETAGSBAROMETERN

Småföretagsbarometern är i första hand en konjunkturenkät som redovisar hur Sveriges småföretag uppfattar det ekonomiska läget och deras förväntningar på utvecklingen de kommande 12 månaderna. Underlaget utgörs av intervjuer med företagare som har minst en och högst 49 anställda. Det är alltså företagarnas personliga uppfattning om konjunkturläget som kommer till uttryck i den redovisade indikatorn för konjunkturen.

Småföretagsbarometern är Sveriges största konjunkturundersökning inriktad speciellt på småföretagskonjunkturen och har genomförts sedan 1985. Undersökningen omfattar 4 000 företag i det privata näringslivet med 1–49 anställda. Urvalet motsvarar totalt över 473 000 privata företag fördelade över hela landet. Storleken på urvalet och antalet respondenter gör att svaren kan delas upp geografiskt så att vi kan mäta skillnader i konjunkturuppfattning hos Sveriges småföretag i samtliga län.

Småföretagsbarometern produceras i samverkan mellan Företagarna, Sparbankernas Riksförbund och Swedbank. Vid genomförandet av intervjuerna har Novus medverkat. Det är vår förhoppning att Småföretagsbarometern på ett positivt sätt ska bidra till att öka kunskapen om och insikten kring de små och växande företagens betydelse för den svenska ekonomin.

företagarna

Sparbankernas
Riksförbund

Swedbank

Nettotal och konjunkturindikatorn

För att underlätta snabba svar ställs frågorna så att de kan besvaras utan hjälp av bokföring och statistik.

- a. Ja/nej
- b. Större, oförändrad eller mindre

Småföretagsbarometerens konjunkturindikator baseras på **nettotal** där svaren räknas om till procentandelar. Skillnaden mellan procentandelen positiva svar och procentandelen negativa svar benämns nettotal. Ett värde mindre än noll betyder kontraktion, medan ett värde över noll betyder expansion. Nettotalet visar alltså hur snabbt tillväxten förändras, snarare än en absolut nivå.

Sedan adderas nettotalet för *syssetsättning, orderingång och omsättning*. Summan av dessa nettotal bildar småföretagens **konjunkturindikator**.

SAMMANFATTNING AV KONJUNKTURLÄGET I ÖSTERGÖTLANDS LÄN

- **Småföretagskonjunkturen** i Östergötlands län har försämrats under de senaste tolv månaderna och länet har sin lägsta konjunkturindikator sedan finanskrisen 2008 – 2009. Länet konjunkturutveckling har under året som gått varit marginellt starkare än rikssnittet. Företagens prognoser för de kommande tolv månaderna är mycket optimistiska, med en kraftig uppgång av konjunkturindikatorn.
- **Sysselsättningstillväxten** har mattats av under det senaste året och länet har en negativ tillväxttakt. Det innebär att det är en större andel företag som minskat sin personalstyrka under året som gått än andelen företag som har utökat den. Sysselsättningsutvecklingen ligger strax över rikssnittet. Trots osäkerhet kring pandemin med risk för ytterligare eller långvariga restriktioner är småföretagen positiva om sysselsättningsutvecklingen för det kommande året, med förväntningar om en kraftig uppgång.
- **Orderingångens** tillväxt i länets företag har mattats av för andra året i rad. Tillväxttakten är svagare än riksgenomsnittet. Prognosen för de kommande tolv månaderna är tydligt påverkad av den stora optimism som råder bland småföretagen och visar på en mycket stark uppgång.
- **Omsättningstillväxten** i Östergötlands län har mattats av under det senaste året, men utvecklingen har varit något starkare än för rikssnittet. Företagen förväntar sig en kraftigt ökad tillväxttakt under de kommande tolv månaderna.
- **Tillväxten av lönsamheten** i företagen i Östergötlands län har mattats av, men nedgången har varit något mildare än för rikssnittet. På ett års sikt förväntas lönsamhetens tillväxttakt i länets företag öka kraftigt.
- Företagen i Östergötlands län upplever något sämre möjligheter att växa framöver jämfört med riket som helhet. 65 procent av företagen anser att de har **goda utsikter att expandera** på sikt, jämfört med rikssnittets 67 procent. Nio av tio företag i länet vill växa.
- Det främsta **tillväxthindret** hos småföretagen i Östergötlands län är bristen på lämplig arbetskraft. Även tuff konkurrens och höga arbetskraftskostnader upplevs som tillväxthinder för företagen i Östergötland.

KONJUNKTURUTVECKLINGEN I SVERIGE OCH NÄRINGSLIVET I ÖSTERGÖTLANDS LÄN

Landets småföretag med 1–49 anställda har drabbats hårt av coronapandemin samtidigt som tillväxten föll rejält både i Sverige och omvärlden. Att konjunkturen skulle vika kraftigt nedåt förutsågs dock i fjolårets Småföretagsbarometer. Årets undersökning visar att konjunkturindikatorn föll till minus 15 jämfört med fjolårets utfall på 37. Det är den lägsta nivån i barometerns 35-åriga historia och visar på en kraftig konjunkturförsvagning under de senaste tolv månaderna. Nedgången blev dock inte lika djup som företagarna befarade ifjol då konjunkturindikatorn förväntades falla till minus 20. Det är framför allt en mildare nedgång i ordergång och omsättning som dämpade fallet medan sysselsättningen utvecklades betydligt svagare än förväntat. Företagens uppfattning om konjunkturen har gradvis blivit mindre negativ under undersökningsperioden, veckorna 10–16. Det betyder att konjunkturindikatorn steg under andra hälften av undersökningsperioden. I en delrapport vecka 13 noterades konjunkturindikatorn till minus 19, därefter har alltså uppfattningen om läget gradvis ljusnat om än från låga nivåer.

Tillväxtutsikterna för småföretagen ser betydligt mer gynnsamma ut än för ett år sedan. Här kan nämnas den ökade vaccineringen mot covid-19 och på sikt färre restriktioner, som framför allt gynnar de kontaktnära branscherna. Även finans- och penningpolitiken förväntas vara fortsatt stödjande under det närmaste året. Småföretagen förutser en stark återhämtning av konjunkturen under de närmaste tolv månaderna efter ett dramatiskt år. Den samlade konjunkturindikatorn förväntas stiga till 89. Det är den högsta nivån sedan 2011, drivet av en ökad ordergång och omsättning, även sysselsättningen väntas ta fart igen efter att ha minskat under det senaste året.

De mest expansiva framtidsplanerna finns i de större företagen, fler än 20 anställda, där den förväntade konjunkturindikatorn noteras till 148 följt av 122 för företag med 5–9 anställda och 80 i företagsgruppen med minst antal anställda (1–4 anställda). Undersökningen visar också att företag som bedriver utrikeshandel (export och/eller import) är mer optimistiska än de som inte har någon kommersiell handel med omvärlden.

Näringslivet i Östergötlands län

Näringslivet i Östergötlands län består av företag inom olika verksamheter och länet präglas av en stark företagarkultur. En stor del av företagen är verksamma som underleverantörer inom tillverknings- och tjänstesektorn.

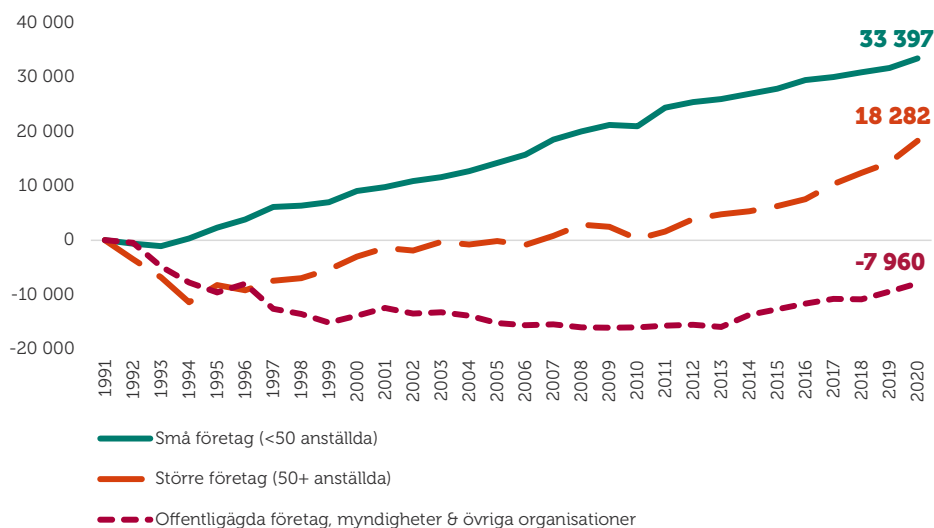
Mellersta delen av Östergötland har länge varit jordbrukslandskap, begränsat i norr och syd av betydande skogstrakter, Kolmården och Holaveden. Länet karaktäriseras av en relativt expansiv utveckling i residensstaden Linköping, med sitt starkt utbyggda skolväsen och sin högteknologiska industri. Stora arbetsgivare i länet är bland annat Siemens i Finspång, Linköpings universitet, Holmen Paper i Norrköping, Billerud i Skärblacka, Cloetta Fazer i Ljungsbro, Partnertech i Åtvidaberg, Dometic i Motala, BT i Mjölby och SAAB Aerospace i Linköping.

Östergötlands län är ett viktigt transitläne och genomkorsas av E4:an, Även järnvägen är mycket viktig som genomfartsled.

Genom bland annat Länsstyrelsen arbetar den lokala näringslivspolitikerna för att skapa en ekonomiskt hållbar utveckling och öka sysselsättningen och uppmuntrar näringslivet att arbeta med frågor som rör jämställdhet, miljö och integration. Det förutsätter ett brett samarbete mellan näringsliv, kommuner och andra organisationer. Dialogen med och inom näringslivet är viktig för att stärka näringslivets framtida förutsättningar.

Figur 1 visar att de mindre, växande företagen står för sysselsättningstillväxten i Östergötlands län. Även antalet sysselsatta i den offentliga sektorn har vuxit, dock marginellt.

Figur 1 Tillväxt av jobb i Östergötlands län sedan 1990 (källa: SCB)¹

¹ Arbetsställen utan anställda räknas som 1 jobb. Sektorn jordbruk, skogsbruk & fiske, samt juridiska former så som bostadsrättsföreningar, kommuner och dödsbon exkluderas.

SMÅFÖRETAGSBAROMETERN – ÖSTERGÖTLANDS LÄN

Konjunkturindikatorn

I Småföretagsbarometern redovisar vi Östergötland läns utveckling vad gäller sysselsättning, ordergång och omsättning för att få en bild över konjunkturläget i länet. Genom att addera nettotalen för dessa tre faktorer får vi konjunkturindikatorn för småföretagen i Östergötlands län. Historiskt ser vi att konjunktoren försämrades dramatiskt 2008–2009 för småföretagen både i länet och i riket som helhet. Från att länets småföretag 2007 nådde ett värde på cirka 142, bottnade index hösten 2009 med ett värde på -24. Efter ett par år av mycket god konjunktur i länet med en högre indikator än riksgenomsnittet försämrades konjunkturläget kraftigt i fjolårets rapport. I årets Småföretagsbarometer har konjunkturläget försämrats ytterligare.

Årets nettotal är -14 vilket därmed visar på ett försämrat konjunkturläge i länet under de senaste tolv månaderna, ett tapp på totalt 26 indexenheter från 12 i fjol. Östergötland placerar sig strax över rikssnittet på -15, men länet har ändå sin lägsta konjunkturindikator sedan finanskrisen 2008 – 2009.

Även om företagens mycket låga förväntningar i fjolårets rapport har besannats blev utfallet av årets konjunkturindikator betydligt mer positiv än deras prognoser. Stor oro och ovisshet kring spridningen av covid-19 och dess effekter på företagande och svensk ekonomi resulterade i att företagen i fjolårets rapport trodde på en negativ tillväxttakt till ett nettotal på -26.

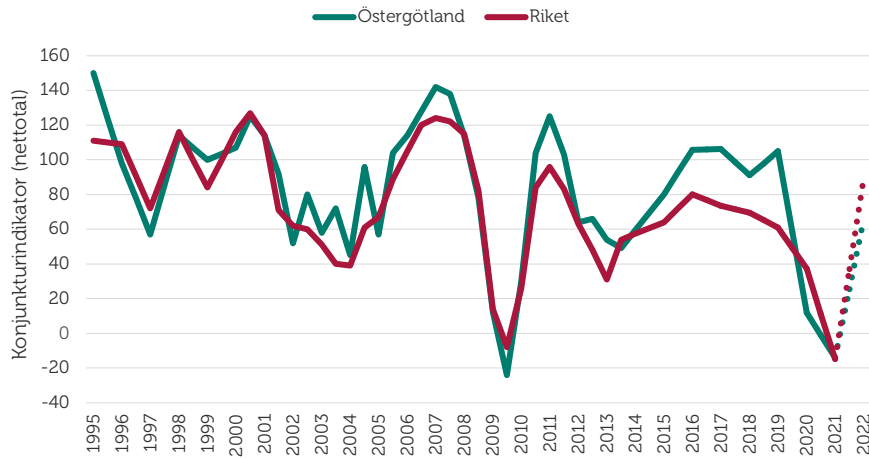
Efter mer än ett år med coronapandemin är företagens förväntningar för det kommande året mycket optimistiska. Deras sammanvägda prognoser gällande sysselsättning, ordergång och omsättning visar en kraftig uppgång till en konjunkturindikator på nettotalet 65. Ett sådant utfall skulle innebära en uppgång med 79 indexenheter jämfört med resultatet för årets mätning. Motsvarande utveckling för rikssnittet är ett förväntat nettotal på 89. Vaccineringen mot covid-19, fortsatta finanspolitiska stimulanser och en ljusare omvärldskonjunktur bidrar sannolikt till småföretagens optimism.

Konjunktoren beskriver den makroekonomiska utvecklingen, alltså det allmänna ekonomiska läget i en ekonomi. Framförallt omfattar begreppet arbetslöshet, inflation och tillväxt. När man talar om konjunktur brukar man tala om hög- eller lågkonjunktur beroende på konjunkturcykeln. En konjunkturcykel är vanligtvis mellan tre till åtta år.

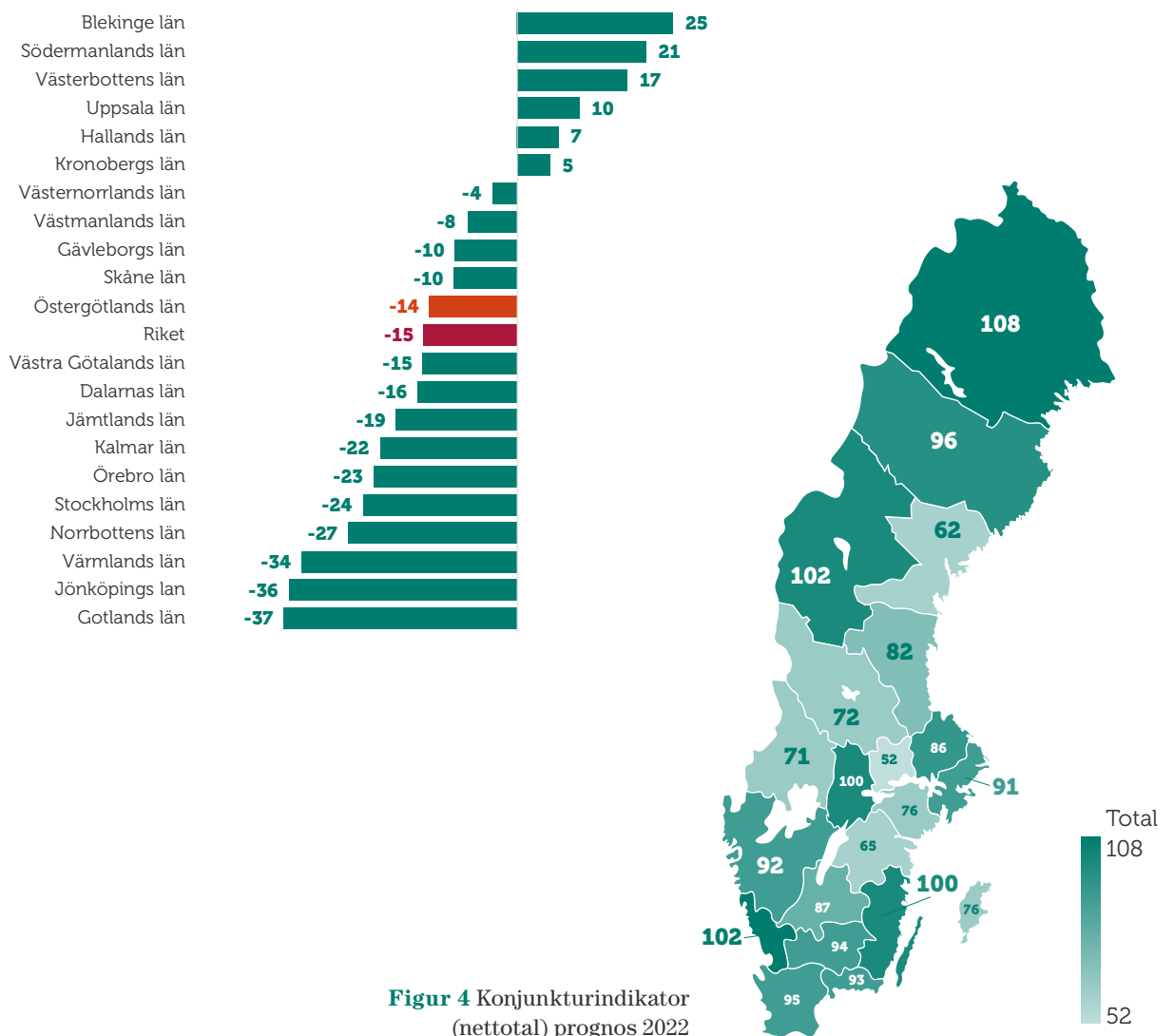
Högkonjunktur är när näringslivet har fullt upp med att producera och leverera varor eller tjänster. Det betyder att arbetslösheten är låg och att investeringarna ökar.

Lågkonjunktur är när efterfrågan på varor och tjänster är mindre än det som produceras. När företagen upplever minskad efterfråga på varor eller tjänster, kan de tvingas dra ner på personal och avstå nyinvesteringar. Det betyder att arbetslösheten ökar och investeringar minskar.

Figur 2 Sammanlagd konjunkturindikator; sysselsättning, ordergång och omsättning (nettotal) i Östergötlands län och riket 1995–2021

Figur 3 Länsfördelning runt riksgenomsnittet av sammanlagd konjunkturindikator (nettotal) 2021

Figur 4 Konjunkturindikator (nettotal) prognos 2022

Sysselsättning

Sysselsättningstillväxten har historiskt sett varit mycket god i Östergötland och starkare än i riket som helhet, men nedgångarna har också varit djupare, se figur 5. I årets Småföretagsbarometer har tillväxttakten minskat jämfört med i fjol och sysselsättningstillväxten är på en negativ nivå. Detta innebär att det är en större andel företag som minskat sin personalstyrka än andelen företag som utökade den under det senaste året. Totalt har 14 procent av företagen i Östergötlands län ökat personalstyrkan under de senaste tolv månaderna, medan 16 procent har minskat den. Länets netttotal för sysselsättningsutvecklingen är således -2 (ifjol 0). Länets utveckling placerar sig över rikssnittets -4.

Sysselsättning mäter hur många som har jobb. Att vara i arbete kan vara som anställd, egen företagare eller att på annat sätt arbeta heltid eller deltid. Ett netttotal över noll betyder att andelen företag som ökat sysselsättningen är större än andelen företag som minskat sysselsättningen, det vill säga att sysselsättningen totalt sett ökar i landets småföretag.

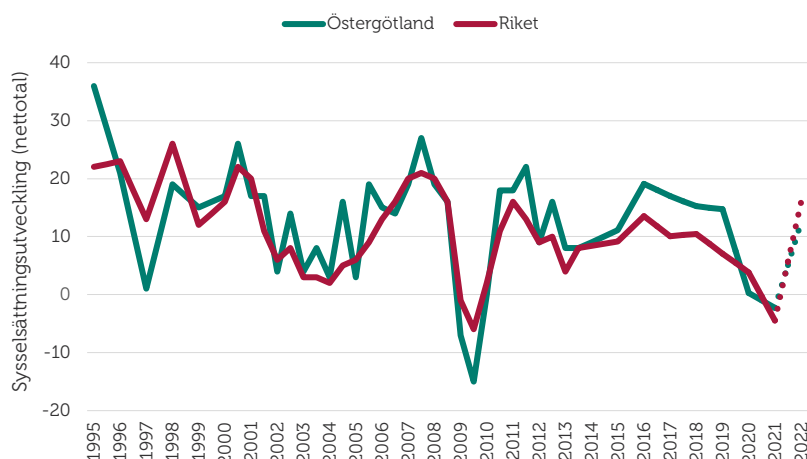
Utfallet blev en marginellt sämre tillväxttakt än vad företagen förväntade sig förra året. Prognosen i fjolårets rapport var att sysselsättningsutvecklingen skulle mattas av till ett netttotal på -1. Coronapandemin och efterföljande samhällsrestriktioner för att minska smittspridningen drabbat näringslivet hårt. Särskilt besöksnäring och konsumentnära verksamheter men även industri- och tillverkningssektorn har upplevt stopp av produktion och leveranser till följd av pandemin, vilket har gett avtryck i småföretagens sysselsättningsutveckling.

Krisen är ännu inte över, men nu ser småföretagen ljuset i tunneln. Trots osäkerhet kring pandemin med risk för ytterligare eller långvariga restriktioner för att begränsa smittspridningen är de positiva om sysselsättningsutvecklingen för det kommande året. Småföretagen i länet förväntar sig därmed en ökad tillväxttakt av sysselsättningen. Nettotalet förväntas hamna på 12, vilket skulle innebära en återhämtning av företagens sysselsättningstillväxt. Riksgenomsnittet är ett netttotal på 16.

Det kan vara värt att notera att småföretagens optimistiska anställningsplaner till viss del speglar den djupa kris som många företag befunnit sig i, med personalneddragning och permitteringar som följd. Optimismen i årets undersökning är därmed delvis en återgång till mer normala förhållanden, vilket innebär att anställningsplanerna till stor del kan tolkas som en återanställning snarare än nyanställning.

Sett till resultaten för hela riket finns det inom såväl handel, transport, hotell och restaurang, som inom tillverkning och byggverksamhet en övervikt av företag som tror att sysselsättningen kommer öka. De mest optimistiska sysselsättningsplanerna finns i företagen med 20–49 anställda, medan de minsta företagen med 1–4 anställda är något mer försiktiga. Resultaten visar också att småföretag som bedriver internationell handel är mer optimistiska om sysselsättningen. Dessa uppfattningar är sannolikt representerade även bland företagen i Östergötlands län.

Figur 5 Sysselsättningsutvecklingen (netttotal) i Östergötlands län och riket 1995–2021

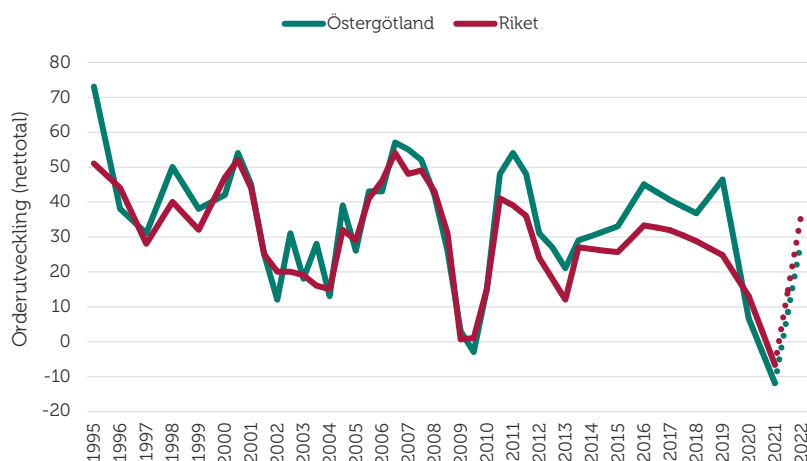
Orderingång

Tillväxttakten för orderingången i Östergötland läns företag har mattats av för andra året i rad sedan 2019 års starka notering. Nettotalet minskar från 7 i fjol till -12 i år, vilket är betydligt lägre än rikssnittets -7. Totalt uppger 26 procent av länets småföretag att orderingången har ökat, medan den minskar för 38 procent. Utfallet blev därmed precis i nivå med företagen förväntningar vid förra årets mätning, då var deras prognos var en minskad tillväxttakt till nettotalet -12.

Med **orderingång** menas vanligtvis de beställningar som erhållits under en viss period. Eftersom själva antalet beställningar inte är särskilt informativt mäts orderingång som hur det totala värdet avseende orderingången, eller antal uppdrag, förändrats under tidsperioden.

Prognosen för orderutvecklingen de kommande tolv månaderna är tydligt påverkad av den stora optimism som råder bland småföretagen och visar på en ökad tillväxt i företagens orderingång. Bland företagen i länet tror 42 procent att deras orderingång kommer öka, medan 13 procent förväntar sig att den minskar. Det förväntade nettotalet för orderingången under de kommande tolv månaderna blir därmed 29. Motsvarande nettotal för rikssnittet är 36.

Figur 6 Orderutveckling (netttotal) i Östergötlands län och riket 1995–2021

Tackat nej till order

När tiden inte räcker till, om finansiering till nödvändiga investeringar eller personal saknas kan många företag tvingas tacka nej till order. I Östergötlands län har 31 procent av företagen tackat nej till order under det senaste året, vilket är en lägre andel än fjolårets 36 procent. Motsvarande andel för riksgenomsnittet är 33 procent.

Precis som i övriga Sverige är den främsta anledningen till att företagen tackat nej till order att de redan har mer att göra än vad de hinner med. I länet anger 45 procent av företagen detta som främsta anledning, vilket är lägre än fjolårets 61 procent. Motsvarande andel för rikssnittet är 51 procent. Även om andelen minskat jämfört med fjolårets rapport är kapacitetsbristen fortsatt påtaglig i länet.

Även arbetskraftsbrist är en betydande anledning till att företagen tackar nej till order. Som vi kommer att redogöra för längre fram upplever många företag i Östergötlands län kompetensbrist som främsta tillväxthinder. Detta kan förklara varför arbetskraftsbristen i form av exempelvis kompetens- och matchningsproblematik samt att företagen redan har mer att göra än vad de hinner med anges som huvudorsaker till att de tackat nej till order.

Alternativet "annan anledning" kan exempelvis vara att lönsamheten inte är tillräcklig i uppdraget eller att det är brist på råvara eller materiel hos företaget för att möta uppdraget.

Figur 7 Huvudorsaken till att företag har tackat nej till order under de senaste 12 månaderna

Omsättning

Den höga omsättningstillväxten som företagen i Östergötlands län hade mellan 2015 och 2019 har mattats av ytterligare efter fjolårets kraftiga nedgång. Årets Småföretagsbarometer visar att omsättningen har ökat i 37 procent av länets småföretag medan den har minskat hos en lika stor andel. Detta ger ett nettotal på noll för omsättningstillväxten, jämfört med 5 ifjol. Som visas i figur 8 har nedgången inte varit lika brant i länet som för riket som helhet, vars nettotal är -4.

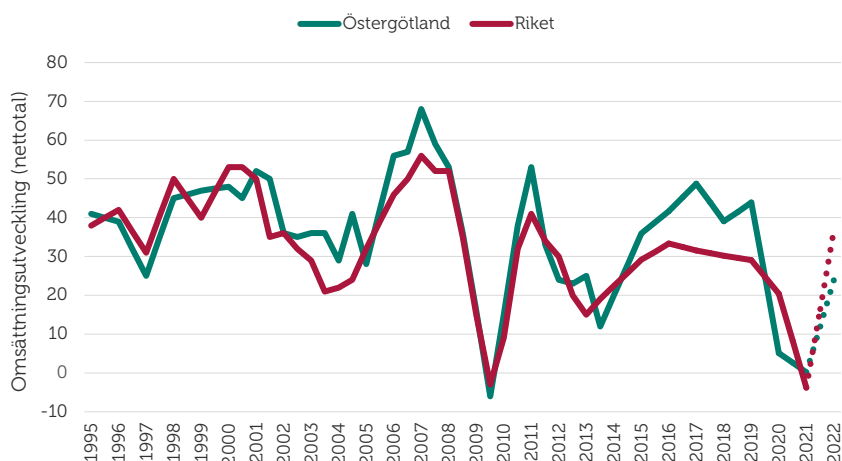
Ett företags **omsättning** är likvärdigt med dess sammanlagda intäkter från sålda varor och utförda tjänster under en viss period. Förändringar i omsättningen jämfört med föregående period används ofta för att indikera företagets tillväxt.

När coronapandemin slog till under 2020 såg många företag att efterfrågan på deras varor och tjänster minskade snabbt, vilket avspeglades i företagens prognoser för det kommande året. I fjolårets rapport förväntade sig därför företagen en avmattad omsättningstillväxt under de kommande tolv månaderna med ett förväntat nettotal på -14. Med årets nettotal noll ser vi att nedgången blev betydligt mildare än vad företagen förväntade sig i fjol. Andelen företag som har haft en minskad omsättning är i princip i nivå med vad företagen förväntade sig i fjolårets rapport, men det sammanlagda nettotalet i år dras upp tack vare att fler företag än väntat haft en ökad omsättning.

Precis som för sysselsättningen och orderutvecklingen är prognosen för omsättningsutvecklingen de kommande tolv månaderna mycket optimistiskt bland länets småföretag. Företagen tror på en stark återhämtning. 40 procent av företagen förväntar sig en ökad omsättning, medan 16 procent förväntar sig att den minskar. Detta ger ett förväntat nettotal på 24. Motsvarande nettotal för rikssnittet är 37.

Det ska dock påpekas att den förväntade omsättningsökningen sker från låga nivåer och det är för tidigt att bedöma hur mycket av omsättningsfallet i kronor räknat som kan återhämtas under det närmsta året. Osäkerhet kring smittspridningen kvarstår som en reell nedåtrisk i bedömningen.

Figur 8 Omsättningsutveckling (netttotal) i Östergötlands län och riket 1995–2021

Lönsamhetsutvecklingen

Företagens möjligheter att växa genom investeringar och nyanställningar relaterar till lönsamhetsutvecklingen. Figur 9 visar att lönsamhetstillväxten i Östergötlands län varit starkare än rikssnittet allt sedan 2013. I fjolårets undersökning mattades dock tillväxttakten av kraftigt i länet, vilket resulterade i nettotalet 1. I årets Småföretagsbarometer har tillväxttakten mattats av ytterligare till nettotalet -1. Totalt har 33 procent haft en ökad lönsamhet under de senaste tolv månaderna, medan 34 procent uppger att den minskat. Motsvarande nettotal för riksgenomsnittet är -4.

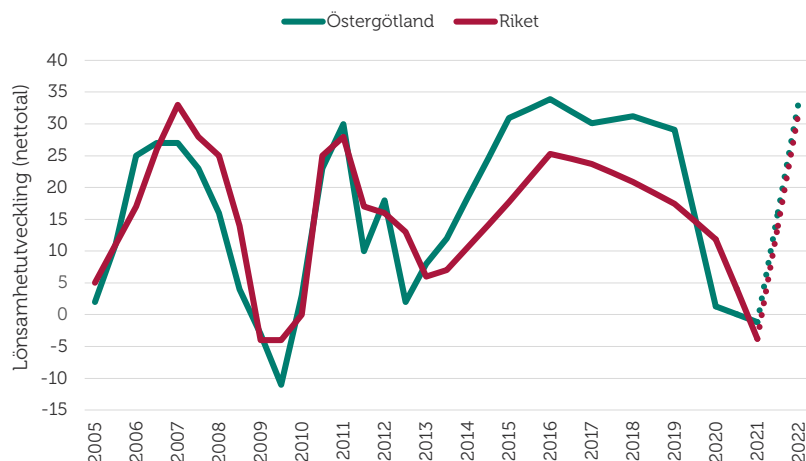
I fjolårets rapport hade småföretagen i länet låga förväntningar på lönsamhetsutvecklingen för de kommande tolv månaderna, sannolikt till följd av osäkerhet kring vilka effekter coronapandemin skulle kunna ha på företagen. Prognosen var då en avmattad lönsamhetsutveckling till nettotalet -12. Utfallet blev därmed betydligt bättre än vad företagen i länet förväntade sig. En tuff kostnads-kontroll och snabb anpassning till förändrade villkor utifrån coronapandemins effekter kan ha påverkat utfallet i många verksamheter. Även de stöd som riktats till näringslivet kan ha bidragit till att lönsamheten upprätthållits i vissa företag, trots att stora delar av verksamheten varit kraftigt påverkad.

På ett års sikt förväntas det sammanlagda nettotalet för lönsamheten bland Östergötland läns småföretag öka till 33, vilket är högre än rikssnittets förväntningar (nettotal 32). Bland länets företag tror 41 procent på en högre lönsamhet medan 8 procent tror att den blir lägre på ett års sikt.

För riket som helhet finns det en bred samsyn om en förbättrad lönsamhet även på branschnivå. Såväl industri- som tjänstesektorn ser mycket positivt på utvecklingen det kommande året. Tjänsteföretag som påverkats stort av pandemin är positiva om utvecklingen framåt och inom hotell och restaurang, utbildning samt kultur räknar cirka hälften av företagen med förbättrad lönsamhet det närmaste året.

Även om den ekonomiska återhämtningen går snabbt är det troligt att företagens faktiska utveckling av lönsamheten kommer vara lägre än förväntat. Exempelvis kan kompetensbrist och priskonkurrens pressa lönsamheten och företagen tenderar att överskatta lönsamhetsutvecklingen. En svagare konjunkturutveckling till följd av kvarvarande restriktioner och smittspridning, ökade omvärldsrisiker och en ökande konkurrens kan bidra till att lönsamheten utvecklas mindre positivt än förväntat.

Figur 9 Lönsamhetsutveckling (netttotal) i Östergötlands län och riket 2005–2021

Företagens prisförväntningar

Företagens planer på eventuella prishöjningar ligger på en högre nivå än förra året. I länet förväntar sig 40 procent av företagen att deras försäljningspriser kommer öka under det kommande året. Det är både högre än riksnittet på 39 procent och i fjol då motsvarande andel var 33 procent. I fjolårets rapport vek förväntningarna om prisutvecklingen brant nedåt, sannolikt till följd av småföretagens osäkra och försiktiga prognoser. Ett svagt konjunkturläge innebar svårigheter för företagen att höja sina priser. Givet årets positiva prognoser och en utbredd förhoppning om återhämtning återgår företagens förväntningar till att deras försäljningspriser i hög grad kan öka.

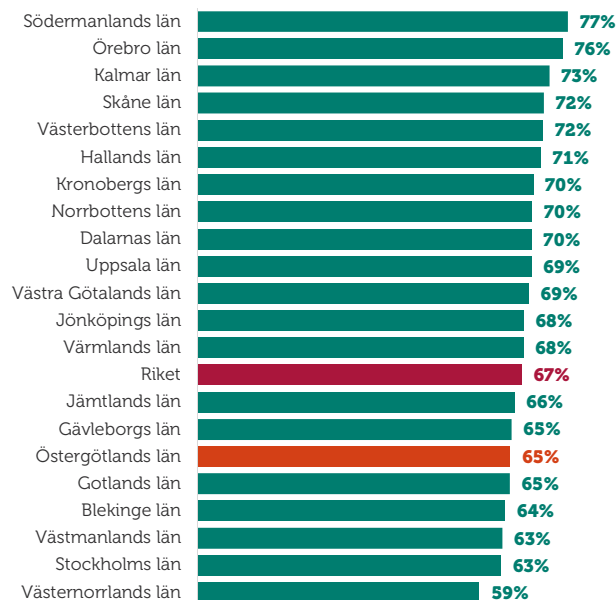
Det stigande resursutnyttjandet skapar förutsättningar för en uppgång i priserna samtidigt som det är rimligt att anta att kostnadstrycket kan stiga relativt långsamt.

I ett scenario med snabbare återhämtning kan det uppstå utbudsbegränsningar på grund av brist på personal eller problem med leveranser av varor. Detta som skulle kunna driva upp löner och priser. I ett scenario med långsammare återhämtning väntas företagen istället i större utsträckning hinna anpassa sysselsättningen och bygga lager för att kunna möta den mer långsamt stigande efterfrågan. Effekten av detta skulle då kunna bli lägre lönetryck och en lugnare prisutveckling.

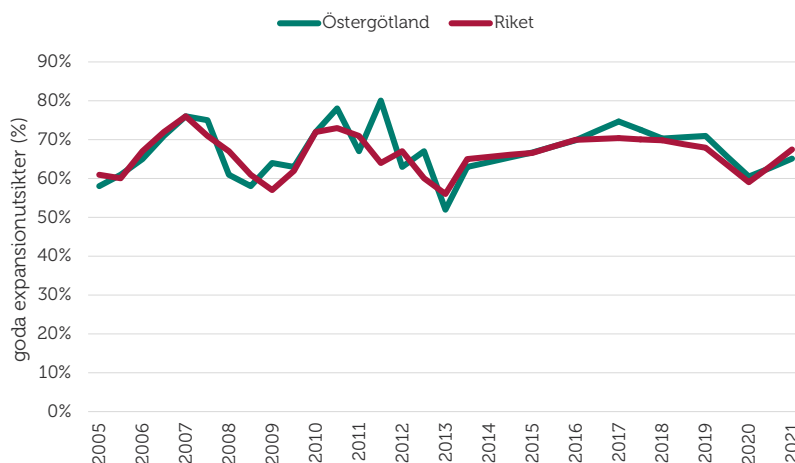
EXPANSIONSUTSIKTER OCH HINDER FÖR EXPANSION

Ett återkommande och glädjande resultat i Småföretagsbarometern är att småföretagen ser fortsatt goda möjligheter att expandera. Företagen i Östergötlands län upplever något sämre möjligheter för expansion jämfört med riksgenomsnittet: 65 procent jämfört med 67 procent för riket som helhet, se figur 10. Samtidigt vill nio av tio företag i länet växa. I figur 11 ser vi att expansionsutsikter för länets företag, likt riksgenomsnittet, är uppåtgående.

Figur 10 Företagens expansionsutsikter (andel som ser goda expansionsmöjligheter) per län och i riket 2021

Figur 11 Expansionsutsikter (andel som ser goda expansionsmöjligheter) i Östergötlands län och riket 2005–2021

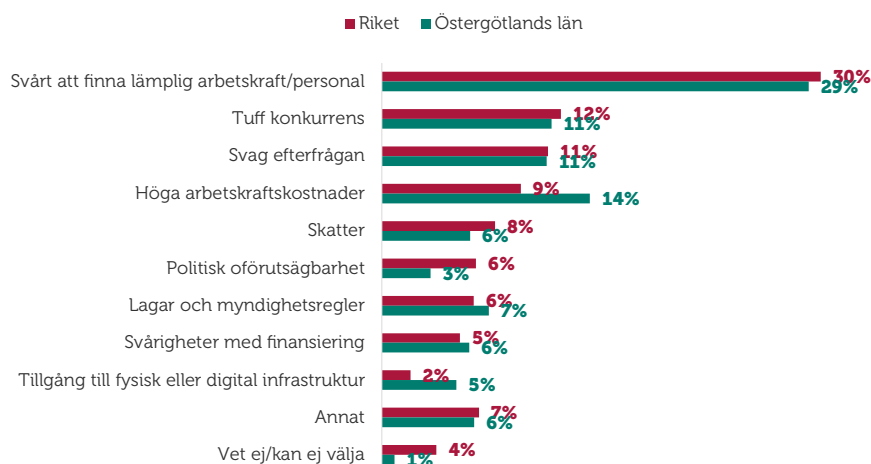
Det är relativt enkelt att starta företag i Sverige, men inte alltid lika lätt att få företaget att växa och bli framgångsrikt. Det finns många svårigheter och hinder som hämmar företagens jobb- och välfärdsskapande. Det gäller till exempel småföretagens konkurrenssituation, samt konkreta hinder som kostnaderna för att anställa och möjligheten att hitta nya medarbetare med rätt kompetens.

Det främsta tillväxthindret är bristen på lämplig arbetskraft, ett hinder som har ökat trots en svagare arbetsmarknad. I årets undersökning uppger 29 procent av företagen det svaret, vilket är en större andel än fjolårets 22 procent. Även tidigare mätningar bekräftar att svårigheterna att hitta lämplig arbetskraft utgör ett betydande hinder för tillväxt. Problemen med kompetensbrist och matchning på länets arbetsmarknad fortsätter därmed att vara betydande.

Höga arbetskraftskostnader är fortsatt ett av de största expansionshindren enligt länets företag. Det uppger 14 procent av företagen. Skatter och kostnader för arbetskraft, inklusive sociala avgifter är stora kostnader för många företag som påverkar lönsamheten.

Även svag efterfrågan och tuff konkurrens är upplevda tillväxthinder bland länets företag. En effekt av att coronavirusets spridning i samhället är att det lett till drastiskt förändrade konsumtionsbeteenden. Även politiska beslut för att hindra smittspridningen har bidragit till att många företags produktion eller tjänsteutbud helt eller delvis upphört.

Figur 12 Tillväxthinder enligt företagen i Östergötlands län och i riket 2021 (procent)

SLUTSATSER

Coronapandemin har slagit hårt mot landets småföretag och krisen är långt ifrån över, men nu ser småföretagen ljuset i tunneln. Konjunkturläget i näringslivet har gradvis förbättrats under de senaste tolv månaderna men skiljer sig kraftigt åt mellan olika branscher. Industrisektorn går bra och får stark draghjälp från exporten och återhämtningen i omvärlden, medan konsumentnära verksamheter såsom handel, hotell och restaurang fortfarande i högre grad påverkas av restriktionerna och uppvisar en påtagligt svagare konjunktur och försämrad lönsamhet.

Småföretagsbarometern visade 2020, redan i inledningen av pandemin, ett kraftigt fall i konjunkturen. Hela 19 av Sveriges 21 län upplevde en svagare konjunktur jämfört med motsvarande mätning 2019. Samtidigt föll företagets förväntningar kraftigt för sysselsättning, omsättning och ordergång.

Årets Småföretagsbarometer visar att de dystra framtidsförväntningarna i fjol till stor del har besannats. Konjunkturindikatorn, en summering av nettotalen för svaren om sysselsättning, omsättning och ordergång, har under den senaste tolv månadsperioden sjunkit till -15 bland Sveriges småföretagare. Detta är den lägsta nivån i Småföretagsbarometerens 35-åriga historia. Avmattningen i konjunkturen för småföretagen är utbredd och nettotalet för konjunkturindikatorn är lägre i samtliga län jämfört med i fjol. Endast sex län har en positiv tillväxttakt med ett nettotal över noll.

När småföretagen blickar framåt är det emellertid med en ljusning i sikte. Företagen i Östergötlands län har mycket optimistiska förväntningar på konjunkturutvecklingen för det kommande året. Prognosen visar ett nettotal på 65, vilket är något lägre än det historiska riksgenomsnittet 76. När småföretagens förväntan på sysselsättning, ordergång och omsättning vägs samman förutser de alltså en kraftig uppgång. I takt med vaccinering och sjunkande smitta kommer restriktionerna kunna mildras, vilket kan antas ge ytterligare skjuts till konjunkturen. Det gynnar i synnerhet de inhemska tjänstenärings som påverkats mest av pandemi och restriktioner.

Sett till riket som helhet framträder att det inom såväl handel, transport, hotell och restaurang, som inom tillverkning och byggverksamhet finns en övervikt av företag som tror att sysselsättningen kommer öka. Vaccineringen mot covid-19, fortsatt stora finanspolitiska stimulanser och en ljusare omvärldskonjunktur bidrar sannolikt till småföretagens optimism.

Oaktat småföretagens positiva sysselsättningsplaner kommer det att ta tid innan fler kan anställas. När verksamheten i småföretagen tar fart igen ökar normalt sett antalet arbetade timmar för befintlig personal först innan företagen väljer att nyanställa igen. Men det finns också en osäkerhet kring smittspridningen och restriktionerna som kan bidra till att många småföretag avvaktar med att nyanställa. Även fallande omsättning och pressad lönsamhet under det gångna året medför en risk att småföretagens resurser kan vara begränsade och deras sysselsättningsplaner därmed för optimistiska.

Pandemin har slagit hårt mot landets småföretag, men nu ser de ljuset i tunneln. Nu gäller det att ge Sveriges småföretag de bästa förutsättningarna för återstart. De mindre företagen och deras tillväxt kommer att vara nyckeln till Sveriges ekonomiska återhämtning efter pandemin.